Litera ucide, Duhul dă viaţă (II Cor 3, 6)

Î.P.S. **TEOFAN SAVU**
Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

Cuvintele pe care le rostim la tot pasul au un trup al lor, care este forma lor exterioară, aspectul lor formal. Acest trup este important, deoarece prin acesta oamenii reuşesc să se înţeleagă. Fără formele cuvintelor nu am putea să transmitem nimic semenilor noştri, orice comunicare fiindu-ne astfel imposibilă. Este suficient să deschidem o carte într-o limbă pe care nu o putem pricepe, pentru a realiza că şi formele cuvintelor sînt importante.

Dar cuvintele au şi un suflet al lor, o realitate raţională, un aspect interior care participă la Logosul lui Dumnezeu. Capacitatea omului de a se exprima articulat şi coerent este percepută de către Părinţii Bisericii ca un dar al lui Dumnezeu. Sf. Grigorie de Nyssa se face purtătorul acestei convingeri atunci cînd afirmă: „În limbă, adică în puterea de a vorbi, pe care o capătă Adam odată cu zidirea lui, se arată firea raţională a omului" (Sf. Grigorie de Nyssa, *Contra lui Eunomiu*, 12, Migne, P. G., XLV, col. 993).

Aşadar, avem litera, adică trupul de sunete, expresii, intonaţii ale cuvîntului, şi avem duhul, adică lăuntrul de înţeles al acestuia. Cele două trebuie să stea împreună. Pentru că orice cuvînt care nu este exprimat corect şi care nu este animat de un înţeles lăuntric autentic nu poate să lege pe oameni între ei, şi pe toţi deopotrivă cu Dumnezeu.

Litera ucide, dar Duhul dă viaţă… Sfîntul Apostol Pavel este preocupat, odată ce rosteşte acest cuvînt, de stabilirea unei gîndiri drepte asupra modului de viaţă al oamenilor. Modul nostru de vieţuire nu trebuie ordonat după principii formale numai, doreşte să spună Apostolul. Un om care respectă regula, dar nu-i sesizează lăuntrul, un om care ţine la literă, dar nu-i percepe conţinutul şi sensul devine închinător la dumnezei falşi, idolatrizînd o formă în dauna conţinutului, idolatrizînd partea în dauna întregului.

Adînc pe adînc cheamă…, zicea Psalmistul acum 3.000 de ani (Ps. 41, 9) sesizînd dorinţa omului după adîncime de viaţă, după adîncime de sens, după adîncime de autenticitate, adică după tot ce poate să-l apropie mai mult de Dumnezeu.

Participarea la adîncul cuvintelor este de fapt o participare la viaţa Fiului lui Dumnezeu pogorît printre noi pentru a ne învăţa că este important să cinstim Cuvîntul prin cuvinte. Prezenţa lui Dumnezeu face ca trupul şi

BDD-A45 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.86 (2026-09-16 12:02:30 UTC)

sufletul cuvintelor noastre să fie valorificate într-un sens autentic, ceea ce înseamnă că un cuvînt spus, rostit, gîndit în prezenţa lui Dumnezeu este un cuvînt veritabil, un cuvînt responsabil. Din păcate, omul are această capacitate de a goli de înţeles cuvintele şi de a le orienta greşit. De aceea şi este ţinut responsabil: „Vă spun că pentru orice cuvînt deşert pe care-l vor rosti oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii" (Matei 12, 36). Într-o poezie, simplă în formă şi puternică prin duhul ei, Sfîntul Ioan Iacob punea la vremea aceea semn de întrebare asupra utilităţii tuturor vorbirilor şi convorbirilor noastre cotidiene:

O! om ce mai răspundere ai
De tot ce faci pe lume
De tot ce spui în scris sau grai !
De pilda ce la alţii dai
Căci ea mereu, spre iad sau rai
Pe mulţi o să-i îndrume.

Ce grijă trebuie să pui
În viaţa ta, în toată,
Căci gîndul care-l scrii sau spui
S-a dus, pe veci nu-l mai aduni
Şi vei culege roada lui
Ori viu, ori mort odată.

Ai spus o vorbă, vorba ta,
Mergînd din gură în gură
Va-nveseli şi va-ntrista
Va curăţi sau va-ntina
Rodind sămînţa pusă-n ea
De dragoste sau ură.

Cuvîntul înseamnă mult în viaţa noastră. Prin cuvînt ne exprimăm eul cel mai lăuntric, prin cuvînt poţi să bucuri pe cineva sau poţi întrista. Tot prin cuvînt poţi salva un suflet sau îl poţi arunca în deznădejde. Cuvîntul îi poate apropia pe oameni, dar îi poate şi îndepărta. Sînt, de asemenea, cuvinte care distrug vieţi, precum sînt cuvinte care le creează.

Există un fel de asceză a rostirii responsabile care fereşte de deşertăciune, adică de golirea cuvintelor de conţinutul lor şi de sensul lor. Acesta poate fi înţelesul expresiei biblice care vorbeşte despre *mărgăritarele aruncate înaintea porcilor*, despre care dă mărturie Evanghelia (Mt. 7, 6). Odată aruncate înaintea porcilor, mărgăritarele, care sînt semn al valorii, devin prilej de sfîşiere, adică de ucidere. Lipsite de nobleţe, cuvintele se vulgarizează,

BDD-A45 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.86 (2026-09-16 12:02:30 UTC)

fiind desprinse de voia lui Dumnezeu se mutilează, aceleaşi cuvinte orientate greşit devin arme.

Numită, în mod paradoxal, era comunicării, epoca noastră numără mulţi oameni însinguraţi, mulţi oameni fără conţinut de duh de viaţă, mulţi oameni morţi, vii fiind. Infirmitatea lumii este şi o consecinţă a infirmităţii limbajului nostru, adică a modului nostru de comunicare. Acolo unde nu este dreaptă şi responsabilă comunicare, nu poate exista nici comunicare şi nici un fel de bine. Lumea trebuie să reînveţe să vorbească, să vorbească înainte de toate limba propriului suflet aflat în căutarea lui Dumnezeu. Restul de forme şi înţelesuri se vor adăuga acestei căutări şi odată cu ele şi normalitatea vieţuirii umane.

BDD-A45 © 2010 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.86 (2026-09-16 12:02:30 UTC)